# Gemeenteraad

Aan de gemeenteraad

afdeling: F&C

**Onderwerp:**
Programmabegroting 2023-2026

**Wat adviseert het college te besluiten?**
De Programmabegroting 2023-2026 vast te stellen.

**Algemene toelichting (AANBIEDINGSBRIEF)**

Beste leden van de gemeenteraad,

Onze wereld heeft op dit moment te maken met ingrijpende gebeurtenissen. We krabbelden krachtig op na een COVID-19 periode toen de oorlog in Oekraïne uitbrak. Die oorlog gaat samen met een snel oplopende inflatie, een groot woningtekort, een vluchtelingen opgave, boerenprotesten, energiekosten die velen boven het hoofd groeien en een toenemende stroom aan desinformatie en twijfels aan van alles: van wetenschap tot integriteit van bestuur. Overrompelend, verwarrend en met directe gevolgen voor inwoners. Ook in Oss.

Wat ook werkelijkheid is, dat ondanks alle ellende, we er fantastisch voor staan. Bij de herverdeling van het gemeentefonds zijn we voordeel gemeente, we kennen uitstekende politiek – bestuurlijke verhoudingen, we hebben een professionele organisatie die steeds beter acteert als een 100.000 gemeente.
We hebben bestuurlijk en ambtelijk goed contact met onze samenleving, de werkloosheid is laag, in de stad en veel van onze dorpen bruist het van initiatieven. We hebben een sterke positie in de regio, zijn in landelijke platforms als de VNG en G40 ruim van de partij. De gemeentelijke lasten voor inwoners zitten al jaren onder het landelijk gemiddelde, terwijl we nog een kwart aan ruimte aan onbenutte belastingcapaciteit hebben. Het Pivot Park floreert en we vieren 100 jaar pharma. Ook dit is een kant van onze wereld en Oss, die ons sterk maakt en vertrouwen schenkt om de uitdagingen van de komende jaren het hoofd te bieden.

Het coalitieakkoord is nog maar enkele maanden oud maar de wereld is al weer behoorlijk veranderd. We zien beetje bij beetje wat de impact van de crises is, hoewel het moeilijk is het vervolg en de lange termijn gevolgen te voorspellen. Met de mei- en septembercirculaire hebben we in ieder geval duidelijkheid van het Rijk ontvangen over onze financiële mogelijkheden voor de komend jaren.
We hebben bij het opstellen van de begroting eerst tijd genomen om ons te verhouden tot de maatschappelijke ontwikkelingen, de financiële ruimte voor onze gemeente en onze opgaven voor de komende jaren. Daarbij hebben we nadrukkelijk gekeken naar de lange termijn visie en ambities, noodzakelijke reacties op de crises en het doorgaan van onze dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen.

**Richting en opgave voor de komende jaren.**
In veranderende tijden is het moeilijk om overzicht te behouden en gevolgen in beeld te hebben. Om houvast te hebben werken we met uitgangspunten, zodat we weldoordacht onze keuzes maken en de middelen beschikbaar stellen. Wij werken in deze begroting met de volgende zeven:

1. Wij zien op dit moment actuele en urgente problemen die aandacht van ons vragen, terwijl ons focus op de lange termijn gericht blijft. Actueel en urgent zijn de verwachte armoede en schuldenproblematiek, de energiecrisis met tarieven die soms vervijfvoudigen en de vluchtelingen opgave. Daarnaast blijven we koersen op de lange termijn doelen van onze gemeente met als belangrijkste speerpunten:
   - De verstedelijkingsopgave met woningbouw en mobiliteit.

- De klimaatopgave en energie transformatie.
- Goede dienstverlening en transformatie en kostenbewustzijn van het sociaal domein.
- Stedelijke voorzieningen voor een aantrekkelijke stad.
- Duurzaam houdbare voorzieningen voor vitale dorpen.

2. We voeren Rijksmaatregelen bedoeld om de gevolgen van de crisis op te vangen snel en goed uit.

3. We stellen voor om in onze begroting de vrije ruimte in onze algemene reserve te gebruiken om niemand kopje onder te laten gaan. Op dit moment bedraagt die vrij ruimte circa € 8 miljoen. We houden dit overschot aan zodat onze algemene reserve kan fungeren als noodfonds om maatregelen te kunnen nemen om de effecten uit de energiecrisis te verminderen. We zoeken daarbij de juiste verhouding tussen wat we van de samenleving mogen verwachten en wat we als gemeente bieden. Een tijd van krapte is een gelegenheid om eigenaarschap van of in de samenleving te stimuleren. Bij inwoners, instellingen en ondernemers. En om te herbezinnen op bestaande plannen en uitgangspunten. Wat altijd vanzelfsprekendheden waren moeten en kunnen we soms ter discussie stellen. Tegelijkertijd hebben wij een taak om de samenleving te ondersteunen om door deze tijd te komen.

4. Belangrijke maatschappelijke infrastructuren ondersteunen we indien dit noodzakelijk is. Sociale cohesie, gemeenschapszin of ervaren dat je er niet alleen voor staat zijn belangrijke steunen in de rug voor inwoners die het moeilijk hebben. Indien nodig ondersteunen we verenigingen en instellingen extra. Daarbij ligt er ook een belangrijke taak bij deze organisaties zelf om energie te besparen. Dit noodfonds zetten we indien nodig ook in voor maatregelen voor individuele huishoudens (extra kosten bijzondere bijstand/ schulden etc.) en voor ondersteuning aan organisaties en maatschappelijke instellingen.

5. We blijven investeren in de 100.000 gemeente. De komende jaren maken we circa 200 miljoen vrij voor het zwembad, de Lievekamp, het stadscentrum, woningbouw, mobiliteit en spoorzone. Maar ook in scholen, gemeenschapshuizen en verduurzamen van vastgoed. Daarmee ondersteunen we de samenleving en het samenleven.

6. We houden de gemeentelijke lasten voor inwoners laag. We rekenen alleen een beperkte inflatiecorrectie van 2,8% door. Daarmee verwachten we qua totale lastendruk tientallen euro’s per gezin goedkoper te zijn dan het gemiddelde in Nederland.

7. We blijven een financieel gezonde gemeente. We staan er goed voor, we hebben een prima vermogenspositie en kunnen tegenvallers opvangen. We rekenen ons niet rijk en hanteren een verantwoord uitgaven patroon, zodat we een stabiele partner zijn in de samenleving. Nu en in de toekomst.

**Financiële ruimte en uitgangspunten**

De komende jaren heeft het Rijk ons stabiliteit beloofd. Het accres van het gemeentefonds is voor drie jaar bevroren, met uitzondering van de inflatiecorrectie. Dat betekent dat we vooruit kunnen plannen, zonder dat we gehinderd worden door schommelingen gedurende drie jaren. Maar dit betekent ook dat er naar verwachting geen grote extra meevallers in het verschiet liggen. 2026 leek eerst het ravijn jaar te worden met een steile teruggang, maar het Rijk heeft voor 2026 in totaal € 1 miljard voor de gemeentes beschikbaar gesteld om de teruggang af te vlakken. Vooralsnog blijkt dit een incidentele geste van het kabinet. We hebben nagedacht hoe we hier mee om kunnen gaan. Dit heeft geleid tot de volgende twee uitgangspunten:

1. We werken met een sluitende meerjarenbegroting en sturen op een structureel uitgavenpatroon dat we op de lange termijn kunnen waarmaken. 2026 is daarbij het ijkpunt. We geven jaarlijks structureel niet meer dan 75% van de extra ruimte uit die in 2026 beschikbaar is. We rekenen ons niet rijk en zorgen ervoor dat we na 2026 een eventuele terugval van ruim € 1 miljoen aan structureel budget op kunnen vangen.

2. We zijn financieel krachtig en lenig genoeg om te kunnen inspelen op actuele nood, kansen en lange termijn ambities. We zetten incidenteel geld in, we reserveren en sparen voor grote investeringen waarvan de plannen niet altijd al gereed zijn en hebben ruimte in de algemene reserve.

**Aan de slag**
Wij zijn er trots op dat ondanks én dankzij het bovenstaande wij in staat zijn om heel veel goede ontwikkelingen voor Oss in gang te zetten. Wij hebben de uitgangspunten op ons in laten werken en de financiële ruimte die verantwoord is benut en kunnen gelukkig heel veel mogelijk maken. We lichten er een aantal zaken uit

**Dagelijks werk**
Heel veel van het dagelijks werk komt nauwelijks naar voren in de begroting, maar vormt de basis van ons bestaan. De vergunningen die we verstrekken, het ophalen van het huisvuil, de WMO-verstrekkingen, inwoners naar werk begeleiden, ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk maken, het kwetsbare beschermen, toezicht houden, huwelijken voltrekken, het ICT-netwerk beheren etc. Het staat zelden in de schijnwerpers, zeker niet in een begroting, maar het is allemaal van wezenlijk belang en bepaalt voor een deel de kwaliteit van leven van onze inwoners.

**Nieuwe accenten en plannen**
Op tal van terreinen voegen we nieuwe accenten toe. Zo richten we een steunpunt voor vrijwilligers, verstevigen we onze schuldhulpverleningsaanpak. We starten een ambitieus klimaatadaptatie- en vergroeningsprogramma. We gaan krachtig door met de woningbouw opgaven in stad en kernen. We bouwen een nieuw zwembad en theater en nemen daarvoor de benodigde middelen op in de meerjarenbegroting. We bouwen gemeenschapshuizen in de dorpen. Met het vernieuwde TBL terrein en het Urban Ox park bieden we een sportieve en uitdagende openbare ruimte in de stad. We maken een ondersteuningsplan voor inwoners die ernstig lijden onder de energie- en inflatiecrisis. We versterken onze informatie veiligheid, investeren in digitalisering en werken met data en introduceren werken met Office 365. We versterken onze organisatie om de plannen daadwerkelijk te kunnen uitvoeren, zorgen dat we een aantrekkelijk werkgever blijven en investeren in onze weerbare medewerkers.

**Reserveren en sparen**
We verhogen het budget voor binnen stedelijke transformaties en reserveren voor onze mobiliteit opgaven, zowel op de weg als op het spoor. Wij zetten geld apart om mee koppel kansen bij waterveiligheid plannen te benutten.

**Tenslotte**
Voor het College vormt deze begroting de richting voor de komende periode. Doorgaan met het ingezette beleid van de afgelopen jaren en nieuwe accenten uit het coalitieakkoord toevoegen. Beïnvloed door actuele omstandigheden en gedragen door onze lange termijn koers. Graag gaan we met de gemeenteraad in gesprek om te kijken of partijen dit dragen, alternatieve mogelijkheden zien en samen met ons met veel energie willen samenwerken om de goede dingen voor Oss te doen. Wij noemen dat Samen Duurzaam Vooruit.

**Samenvatting financiën**

Samengevat zijn de uitkomsten van de programmabegroting als volgt:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

| Omschrijving | 2022 | 2023 | 2024 | 2025 | 2026 |
|---|---|---|---|---|---|
| **Bestaand beleid** | | | | | |
| Lasten | 333.729 | 327.662 | 310.187 | 308.487 | 305.661 |
| Baten | -333.505 | -330.606 | -321.698 | -325.370 | -311.161 |
| Saldo | 224 | -2.944 | -11.511 | -16.882 | -5.500 |
| Stortingen reserves | 36.913 | 8.244 | 3.597 | 3.642 | 3.105 |
| Onttrekkingen reserves | -44.990 | -12.089 | -4.673 | -3.921 | -3.576 |
| Saldo mutaties reserves | -8.076 | -3.845 | -1.076 | -278 | -471 |
| **Totaal bestaand beleid** | **-7.853** | **-6.789** | **-12.587** | **-17.161** | **-5.971** |
| Nieuw beleid | 8.601 | 6.891 | 14.467 | 19.689 | 6.532 |
| 3O-ontwikkelingen | -480 | 5.043 | 3.126 | 3.011 | 3.990 |
| Septembercirculaire | -1.435 | -5.225 | -5.850 | -5.856 | -4.578 |
| **Saldo programmabegroting** | **-1.166** | **-80** | **-844** | **-317** | **-28** |

*Conclusies uit de tabel*

We presenteren een structureel sluitende begroting met beperkte overschotten in alle jaren. Het positieve saldo van de begroting is € 80.000 positief voor het jaar 2023. Door een grote stijging van de algemene uitkering hebben we veel financiële ruimte om voor zowel structureel en incidenteel nieuw beleid.

Burgemeester en wethouders van Oss,

| | |
|---|---|
| De secretaris, | De burgemeester, |
| drs. H. Mensink | drs. W.J.L. Buijs-Glaudemans |

***Bijlagen***

Programmabegroting 2023-2026

**Samenvatting** (=korte inhoud)

De programmabegroting 2023-2026 is opgesteld. In deze programmabegroting vertalen we het coalitieakkoord Samen Duurzaam Vooruit en de Kaderbrief 2023-2026. We presenteren voor alle jaren een sluitende begroting.